

POSLABŠEVANJE RAZMER SE ŠE NADALJUJE

EKONOMSKI PROGRAM NOVE VLADE GRE PO STAREM TIRU

Življenske potrebsčine se draže—plače še znižujejo—Državna podpora posedujočim.—Tolažba s pivom

LJUDJE, ki so pričakovali, da se razmere takoj po 4. marcu obrnejo na boljše, gredo razočaranju naproti. Rooseveltov "New Deal" ni pokazal še ničesar, kar bi res moglo koristiti delavskemu ljudstvu. Dejstvo je, da so razmere ta mesec slabše, kot pa so bile januarja ali februarja, in da so bile prva dva meseca v tem letu mnogo bolj kritične, kakor pa v istem času lansko leto. Dno krize torej ni še doseženo.

Resnica, s katero se bo ljudstvo moralo sprijazniti, je, da industrije plače še vedno znižujejo, medtem ko se na drugi strani cene življenjskim potrebščinam višajo. In to je šele začetek. V Illinoisu bo moralo ljudstvo plačevati takozvani "sales tax". Od vsakega dolarja, ki ga kdorkoli izda za hrano, obleko ali karkoli, mora plačati 3c davka državi. Ta davek je namenjen v podpiranje brezposelnih, v tistih okrajih pa, kjer ni take potrebe, se sme porabiti v svrhu znižanja davka na posestva.

Plače delavcem dveh velikih železnic, namreč Pennsylvania R. R. in Illinois Central železnice, so znižane, pri prvi 10 odstotkov, pri slednji pa mora vsakdo delati deset dni brezplačno. To je že drugo, oziroma tretje in v mnogih slučajih četrto znižanje pri tem kompanijama, od kar imamo krizo.

Kongres je na priporočilo predsednika sprejel dalekosežne navedbe, katerih temeljni namen je, izvleči privatne banke iz finančnih zagat, in ker to ni šlo drugače, so uklopili zlati standard in se zatekli k inflaciji. Istotako na priporočilo predsednika je kongres sprejel zakon, čigar namen je pomagati farmerjem. Z manipuliranjem posebnega vladnega oddelka se bo reguliralo cene poljskim pridelkom, katere nameravajo dvigniti na višino cen, ki so prevladovali l. 1929. Farmerji bodo vsled tega morali pridelovati manj, od neobdelane zemlje pa bodo dobivali najemnino od države. Da-li se vladni način podpiranja farmerjev posreči, je še veliko vprašanje.

Kongres je predsedniku dovolil znižati plače federalnim delavcem, senatorji pa so si jih znižali z deset tisoč na \$8,500 na leto. Vrhutega dbe potne stroške in dovoljena jim je še posebna vsota za najem tajnikov. Za vožnjo dobe 15c na vsako miljo. Senator Borah je predlagal, da naj si to mero znižajo na 5c, ker je 15c dvakrat več nego porabijo, kar so odklonili. Po glasovanju jim je vrgele v obraz, da so za znižanje le slabo plačanim delavcem, medtem ko sebi nočejo zmanjšati dohodkov v prid zvezne blagajne. Kongres je predsedniku dalje dovolil zmanjšati podpore in pokojnine bivšim vojakom, ki so služili v svetovni in v prejšnjih vojnah, v katerih je bila zapletena ta dežela.

Napačna inflacija

Vlada sme izdati do \$30,000,000,000 novih bankovcev, ki jih da na razpolago bankam toliko kolikor imajo "dobre imovine". Če bi vlada dala rajše vsaki družini in samcem posojilo ter v ta namen porabila nekaj milijard bi denar res prišel med ljudstvo. V bankah pa bo le malo koristil.

NAPREDEK SOC. STRANKE.-VSEDELAVSKI KONGRES

Tajnik soc. stranke Clarence Senior poroča, da je bilo januarja in februarja ustanovljenih 54 novih klubov, lani v istem času pa 15. Napredek torej za 39 klubov.

V imenovanima mesecema je bilo ustanovljenih tudi 25 novih postojank, socialistične mladinske lige (YPSL), lani v istem času pa dve.

Socialistična stranka vodi akcijo za sklicanje velikega kontinentalnega vsedelavskega kongresa, ki se bo vršil letos v Washingtonu. Na sodelovanje so povabljene vse delavske

Posloplje, v katerem delajo podnevu in ponoči

Dokler so propadale le male banke in le tu in tam taka velika, so bili visoki finančni in vladni krogi brezbrizni. Ko so bili vsled polomov čezdalje bolj prizadeti tudi veliki denarni zavodi in bogataši, je vlada ustanovila v pomoč bankam rekonstrukcijsko finančno korporacijo. (Ali tudi to ni ustavilo polomov in v tej nesigurnosti so navalili na banke bogataši, izmed katerih so mnogi zahtevali, da se jim vloge izplačajo v zlatu. Tako je nastala finančna panika, vsled katere je proglašil novi predsednik splošen bančni moratorij. Po nekaj dneh je vlada razglasila, da bo vatisnila za več milijard novega papirnatega denarja, ki je na razpolago poslujočim bankam proti jamstvu z njihovo aktivo. Kar vlada ne bi storila za male vlagatelje, je storila, ko polomi niso hoteli pojenjati, za velike. (Na sliki je posloplje v Washingtonu, v katerem tiskajo bankovce. Ta tiskarna obratuje noč in dan.

HITLERIZEM DAVI DELAVSKO GIBANJE V KRVI IN S CENZURO

Hitlerjeve fašistične čete divjajo nad delavstvom celo bolj brutalno, kot pa so Mussolinijeve v Italiji v prvih dveh letih, ko so osvojile vlado.

Fašistična policija v Badnu je vrgla v zapor vse socialistične poslance. V gozdovih okrog Berlina najdejo vsako jutro ubite socialiste in komuniste. Fašisti udirajo v njihova stanovanja, jih odvedejo, nato jih v okolici kje na samem mučijo, končno jim stro glavlo in jih vržejo v goščavo. Podivjani hitlerjevci ne prizanašajo niti ženskam in otrokom. Udrli so celo v stanovanje stare ge. Ebert, ki je vdova po prvem nemškem predsedniku Ebertu. Razmetali so ji vsa opremo, pretaknili vse kote, jo insulirali in grozili. Ker niso našli nikake "marksistične literature", so odšli. Fašisti zelo preganjajo tudi žide, in to neglede če so revni ali bogati. Mnogim se je posrečilo pobegniti v Avstrijo, na Češko in v druge dežele.

Socialistične, komunistične in druge delavske domove, ki so last socialističnih unij in za drug, je zasegla in okupirala fašistična policija. Delavci so vsled silne premoči združene reakcije zdaj brez moči za oboje, posebnost, ker jim je oblast zaplenila orožje.

Dunajski listi v podrobnostih opisujejo, kako fašisti v Nemčiji mučijo socialistične, komunistične in druge radikalne poslance, žanikarje ter žide. Tudi burževski žurnalisti, ki nočejo hvaliti fašističnega divjanja, ali vsaj molčati o njemu, so občutili trdo fašistično pest, liste, neglede kako so bili vplivni, pa jim je cenzura ustavila. Fašistični notranji minister je izjavil, da smatra časopise za tipke, na katere igra vlada. Tipka, ki ne bo udarjala harmonično, bo odstranjena. Iz te izjave je razvidno, da ima fašistična vlada namen v teku nekaj mesecev streti ves opozicijski tisk.

Nazadovanje stavbstva

Letos se gradi manj stavb kot katerokoli leto po vojni.

Padeč tovarnega prometa

V tednu z dne 6. marca je bilo na ameriških železnih naloženega 40,000 vagonov manj tovora kakor teden poprej, ali manj kot v kateremkoli tednu, od kar traja kriza.

Koliko je zlata?

Na vsem svetu je za okrog \$12,000,000,000 zlata. Od tega ga imajo Zed. države nad eno tretjino.

ZMAGA MILWAUŠKIH SOCIALISTOV PRI PRIMARNIH VOLITVAH

Pri primarnih volitvah v Milwaukee dne 14. marca za določitev kandidatov v okrajni šolski odbor in za sodnike je prodrla vsa socialistična lista. Volitve se vrše tudi za te urade po "nestrankarskem" sistemu, in tista dva kandidata v vsak urad, ki dobita največ glasov, gresta na končne volitve. Zato je zmaga socialistov v takem volilnem sistemu toliko značilnejša. Izmed kandidatov, ki so se potegovali za nominacijo v okrajni šolski odbor, je prejela največ glasov sodružica Meta Berger, žena pokojnega kongresnika V. L. Bergerja, ki jih je dobila nad 28,000. Končne volitve se bodo vršile v torek 4. aprila. Člani obeh klubov JSZ so živahno sodelovali v volilni agitaciji, s katero sedaj enako energično nadaljujejo.

\$52.23 na vsako osebo

Ako bi se meseca februarja razdelilo denar v Zed. državah na vsakega moškega, ženske in otroke enako, bi prišlo \$52.23 na osebo. Od kar je v teku inflacija, pa pride še precej več. Vzlic temu je milijone ljudi, nevesti otroke, ki nimajo niti enega dolarja.

Pojačanje soc. stranke

Kampanja za pojačanje soc. stranke, katere cilj je pridobiti letos najmanj 10,000 novih članov, prinaša dobre odzive.

V lanski volilni kampanji je soc. stranka pridobila 6,474 novih članov in ustanovljenih je bilo 640 novih postojank.

Evropska diplomacija v starih tokih

Londonski Daily Herald piše, da imajo novi dogovori za sporazumno delo štirih evropskih velesil (Anglije, Francije, Italije in Nemčije) namen zanesenosti ligo narodov in jo nadomestiti s staro nadvlado diplomatov velikih držav, ki bi ukazovali malim deželam in jih predajali na milost in nemilost izkoriščanju z intereso takozvanih velesil.

Pomen prave izobrazbe v boju proti reakciji

FAŠIZEM v Nemčiji je nastal tekem najhujše krize v državi. Podprli so ga srednji sloji in kapitalisti, moralno pa velike mase ljudstva, ki so končno zdvijale v njemu in zlike v naščuvanju svoj srd nad delavskim gibanjem. Šele kadar se streznijo, pride delavsko gibanje v Nemčiji spet do veljave. Hitlerju se namreč ne bo posrečilo zatreti marksizma tako kakor se je Mussoliniju v Italiji, kajti nemški proletarijat ima za seboj desetletja tradicionalne socialistične vzgoje.

Vzgoja delavstva je tisto, kar šteje. Socialistična stranka Nemčije je pri volitvah 5. marca vzlic fašističnemu terorju ohranila skoro vse svoje glasove in mandate. In ohranila si bo svoje članstvo in pristaše tudi skozi sedanje Hitlerjevo divjanje. Ta lojalnost delavstva svoji razredni stranki je posledica močne socialistične šole in organizacije.

Delavsko gibanje se s terorjem začasno lahko zatre, ni pa mogoče delavcem vzeti SOCIALISTIČNE VZGOJE, ki jo enkrat imajo. Fašisti v Nemčiji se tega zavedajo, zato toliko preganjajo zavedne delavce in njih voditelje. Tudi železni kancelar Bismarck je poskusil s tako igro, v kateri pa je končno izgubil, kakor bo izgubil Hitler.

Jez fašizmu je delavsko izobražen delavski razred. Zavora reakciji je močna, razredno orientirana delavska politična in strokovna organizacija. Te resnice se v polni meri zaveda ameriška socialistična stranka, ki vodi zdaj veliko kampanjo za pojačanje svojih vrst in povečanje agitacijskih in prosvetnih aktivnosti.

Jugoslovanska socialistična zveza v tej akciji sodeluje. Agitacijski odbor JSZ je predložil poseben načrt za povečanje števila članov in naročnikov Proletarca, ki ga je eksekutiva odobrila in je bil objavljen v Proletarcu 9. marca. Naš program za pojačanje socialističnega gibanja, med jugoslovanskim delavstvom določa med drugim:

- 1.) Tisoč novih naročnikov Proletarcu. (Glejte pojasnilo na 2. strani.)
- 2.) Pojačanje klubov JSZ, da bodo skupno šteli ob koncu leta najmanj 25 odstotkov več članov, kakor jih imajo sedaj.
- 3.) Zbiranje tiskovnega fonda, da se poravna dolg, ki je nastal tekem krize v tiskarni.
- 4.) Ustanovitev klubov JSZ v vseh državah, kjer so slovenske naselbine brez naših postojank, predvsem v sledečih državah: California, Colorado, Indiana, Minnesota, Montana in Wyoming.
- 5.) Ustanovitev nadaljnjih klubov v državah Illinois, Michigan, New York, Ohio, Pennsylvania in Wisconsin.
- 6.) Pridobitev nadaljnjih podpornih in kulturnih društev v Prosvetno matico.
- 7.) Razširiti revijo "MAJSKI GLAS", ki bo letošnja prvomajska izdaja Proletarca, da pride v stanovanje vsakega slovenskega delavca.
- 8.) Povečano negovanje delavske kulture v klubih JSZ in naprednih delavskih kulturnih društvih. Za ta agitacijski program vas vabimo na sodelovanje.

NOVI POSKUSI ZA REŠITEV RAZOROŽITVENE KONFERENCE

Konferenca za omejitev oboroževanja, ki jo državniki sklicujejo od časa do časa skozi zadnjih nekaj let, je prišla v stagnacijo in zastopniki držav so svojim vladam poročali, da je najboljšje, ako se jo razpusti, ker je dogovor nemogoč. Vsled bojazni, da bi tak konec razorožitvene konferenice povzročil takojšnjo militaristično tekmo in jačanje armad, kar bi sigurno dovedlo v novo svetovno vojno, je šel prošli teden v Genevo, Švica, angleški premier Ramsay Mac Donald in v imenu angleške vlade izjavil, da se razorožitvena konferenca ne sme raziti, ne da bi preje sklenila kaj konstruktivnega za namen, radi katerega zboruje. Predlagal je tudi svoj načrt, ki določa zmanjšanje francoske armade in povečanje nemške na 200,000 mož. Rusiji jih dovoljuje 500,000, Italiji 200,000, Franciji 200,000 domače

Velika Marxova spominska slavnost v Chicagu

Klub št. 1 JSZ v Chicagu priredi v nedeljo 26. marca ob 2:30 pop. spominsko slavnost k petdesetletnici smrti Karla Marxa. Spored je objavljen v tej številki na 3. strani.

Sodelujte

PRI NABIRANJU NAROČNIN IN OGLASOV ZA

"MAJSKI GLAS"

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasiło Jugoslovanske Socialistične Zveze NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Val rokopol in oglašaj morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zahm Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL. Telephone: Rockwell 2564.

546

Taktika, ki je vada za provokatorje

Daily Worker, glasilo komunistične stranke, od časa do časa objavlja uradna sporočila, čemu je bil ta ali oni izključen. V eni sami številki navaja štiri komuniste, ki so imeli odgovorne službe v Unemployed Councils, v International Labor Defense, in v stranki sami. Bili so izključeni, ker se je dogladno, da so nepoštenjaki, "raketirji" in agenti provokatorji. Eden je bil vladni špijon, o drugih se namiguje, da so prejemale plačo tudi od kapitalistične firme, ki v interesu kompanij razstavlja svoje agente provokatorje in špijone v delavskih organizacijah. Izključeni komunisti Morris Bier, George Clark, P. S. Green in George Brown so na shodih pridno tolmačili, da se bo delavstvo osvobodilo edino z "revolucijo". Enako pridno so "razgaljali" socialiste in jih smešili ter grdili. Thomas jim je "izdajalec delavstva", ravno tako Maurer, Hillquit, župan Hoan itd. A takšno mora glasilo komunistične stranke samo priznati, da so omenjeni "revolucionarji" navadni švindlerji, raketirji, špijoni in provokatorji.

Taktika komunistične stranke je kakor nalašč vada za agente provokatorje. Ker njihovi agitatorji in govorniki grme, da le s silo se bo nekaj doseglo, imajo provokatorji v vladni ali privatni kapitalistični službi priliko biti enako ali še bolj "radikalni", in s svojim hujkanjem služijo gotovi kapitalistični strategiji, kakor je služila s svojo taktiko nemška komunistična stranka, če tudi nena-menoma fašizmu in monarhistični reakciji. Posledice v Nemčiji plačuje ves delavski razred, kakor v Italiji.

Izven Rusije ni taktika komunistične stranke koristila delavstvu niti v eni deželi na svetu. Ni mu priborila nikakih pravic, pač pa je dala kapitalističnim strankam, ki so v premoči, povod, da so jih celo odvzele pod pretvezo, da se gre za "red in mir" ter za zaščito države.

Star, izrabljen materijal

Posebna komisija v New Yorku, katere naloga je proučevati, kako zagotoviti življenske pogoje ostarelim delavcem, pravi v svojem poročilu, da je to silno težak problem. Že pred to krizo je vladalo v večini industrij pravilo, da so delavci, ko dopolnijo 40. leto, "obrabljeno blago". Zato so jih odslavljali in najemali mlade na njihova mesta.

V tej krizi je problem starejših delavcev še toliko težji, ker tudi ako se industrija nekoliko oživi, bo delavce, ki so stari 40 let in več, odpravila bolj nego kdaj poprej.

Tisoče naših rojakov spada po tem kapitalističnem tolmačenju v kategorijo "obrabljenega materijala". Garali so leta in leta, prihranke jim je zdaj pobrala kriza, nekoliko propadle banke, "lote" in enim tudi "delnice", in tako so se znašli v kasti industrialnih zavrzencev brez sredstev za preživljanje. Ta krivica je najjačji argument v prilog starostne pokojnine. Ko hitro industrija delavca vrže na cesto vsled njegove ostarelosti, je dolžnost države, da mu začne plačevati starostno pokojnino. Če jo družba lahko plačuje Samuelu Insullu, vzlic temu, da je bil prevarant in švindler, čemu je ne bi mogla plačevati delavcu, ki je leta in leta garal zanj in prispeval k njenemu bogastvu?

Zunanja trgovina

Zedinjene države so lani prodale tujim deželam za \$295,212,000 več blaga, kakor pa so ga kupile od njih. Patriotje, ki kličejo, "kupujte ameriško", na to dejstvo pozabljajo.

Moč organizacije

Jeza in nejevolja milijonov ameriških delavcev ni kapitalizmu prav nič nevarna, ker ne predstavlja nikake moči. Milijone organiziranih delavcev pa bi bila sila, ki bi lahko prevzela deželo in jo preobredila, da bi njena bogastva služila ljudstvu, ki jih je ustvarilo.

S trditvijo, da je oglje belo, se ne pobeli.

Novi kongres, ki je začel zasedati 9. marca, je sprejel par načrtov, ki mu jih je predložila Rooseveltova administracija, kot npr. načrt za inflacijo v pomoč bankam, za legaliziranje piva, dovolil je predsedniku znižati plačo zveznim delavcem, podpore vetera-

nom in njih ženam oziroma vdovam, ni pa sklenil še ničesar za omiljenje brezposelnosti. Na sliki so člani novega kongresa, in na vrhu na levi, zaznamovan s sulico, je predsednik poslanske zbornice H. T. Rainey.

"MAJSKI GLAS"

V založbi Proletarca izide kot prvomajska publikacija posebna revija pod imenom "MAJSKI GLAS". Imela bo ne manj kot 54 strani in stane posamezen izvod 20c.

Prošli zbor JSZ je sklenil, da naj se zaradi bogatega gradiva, ki smo ga priobčevali v prvomajskih številkah Proletarca, v bodoče rajše izdaja poseben list v obliki magazina, ki se ga lahko shrani, kakor npr. shranite Ameriški družinski koledar. Preračunali smo, da nas bo vsak posamezen izvod stal več kot pa dobimo mi zanj naročnine. V izdatkih ni vključeno delo uredništva, upravnštva in sotrudnikov, ker ga izvrše brezplačno, ampak le tisk, papir, klišiji, poštnina in razni drugi stroški. Razliko upamo pokriti z oglasi in kolikor bo dobila ta revija direktne podpore med naročniki.

Vsem naročnikom smo poslali pole in pismo, v katerih jih vabimo na sodelovanje pri nabiranju naročil za MAJSKI GLAS. Ako nam vsak naročnik dobi povprečno dve naročnini, bo imel MAJSKI GLAS skupno z naročili od klubov in društev zelo veliko cirkulacijo.

"Majski Glas" bo imel med drugim članke o Karlu Marxu, o stanju jugoslovanskih podpornih organizacijah, o bodočnosti slovenskega časopisja, o postanku in zgodovini kluba št. 1, o resničnem položaju v Jugoslaviji, o prihodnji konvenciji SNPJ, o Prosvetni matici, o fašizmu, o naprednosti v naselbinah itd. itd. Revija bodo krasile tudi lepe ilustracije. Zastopani bodo v nji tukajšnji in starokrajski sotrudniki.

"Majski Glas" bo imel med drugim članke o Karlu Marxu, o stanju jugoslovanskih podpornih organizacijah, o bodočnosti slovenskega časopisja, o postanku in zgodovini kluba št. 1, o resničnem položaju v Jugoslaviji, o prihodnji konvenciji SNPJ, o Prosvetni matici, o fašizmu, o naprednosti v naselbinah itd. itd. Revija bodo krasile tudi lepe ilustracije. Zastopani bodo v nji tukajšnji in starokrajski sotrudniki.

"Majski Glas" bo imel med drugim članke o Karlu Marxu, o stanju jugoslovanskih podpornih organizacijah, o bodočnosti slovenskega časopisja, o postanku in zgodovini kluba št. 1, o resničnem položaju v Jugoslaviji, o prihodnji konvenciji SNPJ, o Prosvetni matici, o fašizmu, o naprednosti v naselbinah itd. itd. Revija bodo krasile tudi lepe ilustracije. Zastopani bodo v nji tukajšnji in starokrajski sotrudniki.

Vabilo v West Milwaukee

Milwaukee, Wis. — V soboto 1. aprila priredi socialistični klub West Milwaukee ples in prosto zabavo na 1584 S. 44th St. pri Venisneku. Ta klub je še mlad, toda je že šel "skoz ožen" in zdaj marljivo pomaga v volilnem boju. Članstvu bo zelo všeč, če delavstvo s svojim posetom pripomore k moralnemu uspehu te prireditve. Vstopnina je tako nizka, da je niti omeniti ne bom. Igral bo godce in starokrajsko harmoniko in postreženi boste skorogotovo "po korško"!

Sodrug in drugi rojaki, pridite na to zabavo val. Klub vam bo hvaležen za naklonjenost. Ne gre se pri tem toliko za gneten, kot za moralen uspeh, ki bo za klub velike agitacijske vrednosti. Na to podvzete kluba bodo pazili prijatelji in nasprotniki. Ne dajmo prilike slednjim, da se bi veselili. V soboto 1. aprila bo torej imeniten večer. Med seboj se bomo lahko tudi pomenili, kako poskrbeti, da pride k nam ob priliki 1. maja "Majski Glas", kajti kakor veste, je med nami veliko korokih Slovencev. — John Paulich.

Listnica uredništva

Več dopisov, v katerih pisec razpravlja o Proletarcu in raznih sugestijah, je moralo izostati. Priobčimo jih v prihodnji izdaji.

Table with 2 columns: Description of items and prices. Includes 'Posamezen izvod \$ 20', '10 iztisov 1.90', '25 4.50', '50 8.50', '100 16.00', '250 37.50'.

Cene za naročila "Majskega Glasa" so sledeče: Posamezen izvod \$ 20, 10 iztisov 1.90, 25 4.50, 50 8.50, 100 16.00, 250 37.50. Priporočamo se tudi za oglaševanje v "Majskem Glasu". Za pozdravne oglase k prvemu maju je cena za vsak palec v širini ene kolone 85c. Za trgovske oglase je cena višja, toda nižja nego je bila za oglaševanje v prejšnjih prvomajskih številkah Proletarca.

Ako bo odziv in sodelovanje zadovoljivo, da bomo v stanju pokriti stroške te publikacije in morda napraviti par dolarjev prebitka v prid "Proletarca", bo "Majski Glas" potem izšel vsako leto kot posebna prvomajska publikacija.

Priporočamo, da naj gre po par članov JSZ ali pa naročnikov skupaj okrog rojakov in pobirajo naročila na "Majski Glas". Vsakdo, ki količjak more, bo rad dal 20c za revijo, ki mu bo prinesla obilo vzgojnega in informativnega gradiva.

Ponudba za tisk "Majskega Glasa" je bila poslana štirim tiskarnam v Chicagu. Tiskarna SNPJ je dala ugodne pogoje in delo je bilo izročeno nji.

"Majski Glas" izide v tednu z dne 17. aprila, da ga dobe vsi klubi in društva za razpečevanje pred prvim majem. Oglase pošiljate čimprej, naročila pa najpozneje do 17. aprila. Upravištvu pošljite zaenc z vsotami točne naslove naročnikov, da bodo "Majski Glas" gotovo prejeli.

Predavanje J. Ovna v petek 24. marca

Chicago, Ill. — V petek 24. marca se prične seja kluba točno ob 7:30 zvečer. Člane in članice prosimo, da se je udeležijo pravočasno. Želimo, da se dnevi red konča do 9., potem pa bo predaval J. Oven. Predmet: "Luč: Oris razvoja slovske miselnosti od početka do danes." Predavatelj bo potem odgovarjal na vprašanja, kakor sledi diskuzija. Kot vidite, se predmet razlikuje od večine prejšnjih predmetov, ki smo jih imeli na predavateljskem sporedu. Ker bo prvi govor vzlic priložnosti, zato je potrebno, da se sejo točno prične in da z delom končamo ko hitro mogoče.

Povabite na predavanje tudi prijatelje. In kadar more, naj privede somišljenike, da pristopijo v klub. Odbor.

Organizatorji so našemu gibanju potrebni

West Allis, Wis. — V Proletarcu z dne 16. marca piše Fr. Novak med drugim o potrebi stalnega organizatorja za našo zvezo. Dobro je, da o tem razmišljamo. Mislim, da kar se tiče njegove trditve, da je naš zvezi potreben sta-

len potovalen organizator, se vsi strinjamo, posebno v teh časih. Žal, da smo pri vsaki taki sugestiji ostali vselej, kadar je prišlo vprašanje financ v ospredje. Toda ali smo že pokazali kdaj resno voljo, da bi premagali to oviro?

Kako ruzjno je, da pridejo naši agitatorji v čimžojše stike z delavstvom, vidimo zopet sedaj. Razumen delavec z gnevom opazuje, kako je ameriško delavstvo silno kužku. Ko je gladen, se vleče po trebuhu pred svojim gospodarjem in ga prosi hrane. Kadar mu gospodar vrže par drobtin ali kost, je ves srečen in zadovoljen, ni viti svoj rep v slepi udanosti.

Ameriško ljudstvo danes poje slavo Rooseveltovi administraciji, ker je na ukaz velekapitala tako naglo in drastično pomagala "solidnim" bankam iz finančne panike. To slepo oboževanje kapitalističnih politikov je poniževalno za delavstvo. Dokler ga ne prebude iz duševne omotice socialistični organizatorji, ne bo našlo poti k resnici. Potrebno je, da pošljemo organizatorje posebno v kraje, v katerih še ni socialističnih postojank. — Fr. Matkovich.

Delovanje kluba št. 37

Milwaukee, Wis. — Zadnja seja je bila dobro obiskana, kakor ponavadi. Po seji je sod. Sostarich orisal različno med taktiko socialistične in komunistične stranke. Stavil si je ne-hvaležno nalogo, ker za težak predmet mu je preostajalo premalo časa. Da pa bodo v bodoče naše seje krajše, se snide zaupni odbor pred vsako sejo, da reši razne točke in jih potem predloži skupni seji v odobritev. Tako se bo razpravljalo v bodoče le o najvažnejših vprašanjih. Prihodnja seja bo torej trajala sa-

KAMPANJA ZA "PROLETARCA"

Kampanjo za razširjenje "Proletarca", ki se prične 1. aprila in konča 30. junija, bomo uspešno završili le z ZADOSTNO AGITACIJO. Jamranje, graje in zlovoljnost ne pospešuje, pač pa ovira agitacijo.

Mi se prav dobro zavedamo krize. Kriza je glavni vzrok, da je prišel Proletarec, ki je do lanskega leta stalno napredoval v cirkulaciji, v sedanje grotne stiske. Ampak če bomo zaradi krize resignirali, bi morali prevzeti tudi moralno odgovornost za razpad ustanov, ki smo jih zgradili v teku treh desetletij požrtvovalnega, naporega dela.

Tudi za druge je kriza, npr. za cerkvene občine v slovenskih naselbinah, pa vendar označujejo v svojih letnih poročilih, da so imele lani vzlic brezprimerni brezposelnosti več dohodkov kakor pa leto poprej.

Mi vemo, da kdor nima za kruh, tudi nima, da bi plačal ngručnino. Vemo pa tudi, da je med Slovenci še tisoče delavcev, ki bi se lahko naročili na Proletarca. Ako klubi agitacijo dobro aranžirajo, bodo gotovo USPELI. V naselbinah, kjer klubov JSZ še ni, pa naj se snidejo naročniki Proletarca in se organizirajo za kampanjsko delo, katerega glavni namen je, PRIDOBITI VEČ naročnikov Proletarcu.

Minimalno število, ki ga je določil agitacijski odbor JSZ, je TISOČ NOVIH naročnikov. Sledeče številke povedo, koliko novih naročnikov se pričakuje iz vsake države in sicer po odstotkih na podlagi števila sedanjih naročnikov:

Table with 2 columns: State and number of subscribers. Includes California 5, Colorado 13, Illinois 189, Indiana 5, Kansas 12, Minnesota 17, Montana 5, Michigan 52, New York 59, New Jersey 2, Ohio 286, Oklahoma 3, Pennsylvania 188, Utah 4, West Virginia 4, Wisconsin 116, Wyoming 14, Skupaj 1000.

To število ni visoko, ampak je previsoko, če v agitaciji NE BO DOVOLJ SODELOVANJA. Zato agitacijski odbor apelira na vse člane in članice JSZ ter naročnike v vseh naselbinah, da se LOTE tega dela.

Naročnina v času kampanje je znižana (od 1. aprila do 30. junija) za stare in nove naročnike s \$3 na \$2.50 za celo leto in z \$1.75 za pol leta na \$1.50. Rezultat kampanje bo objavljan v posebnem izkazu. Na delo sodrugi in sodružice, kajti ne gre se samo za ohranitev Proletarca, nego tudi pojačanje socialističnega gibanja med slovenskim delavstvom!

mo kake pol ure, nakar bo predavanje in satep na diskuzija o predmetu, katerega je obdeloval na zadnji seji sod. Sostarich.

V prihodnjih tednih čaka sodrugi in sodružice mnogo dela zaradi volitev, ki bodo meseca aprila, zato je potrebno, da se članstvo udeleži prihodnje seje polnoštevilno.

Milwaukee federacija društev SNPJ bo priredila meseca aprila skupni shod za vse člane in tudi nečlane. Kakor je bilo izraženo na zadnji seji federacije, bo predmet govorov na tem shodu "Pomen delavskega časopisja". Poleg slovenskih bo en govor tudi v angleškem jeziku.

Čas shoda bo naznanjen takoj po prihodnji seji federacije, ki se vrši vsak zadnji četrtek v mesecu.—F. N.

Bogat varijetni spored na prireditvi kluba št. 1 v nedeljo 26. marca

Chicago, Ill. — Slovensko občinstvo v Chicagu ima priliko prisostvovati v nedeljo 26. marca sporedu, kakršen je redkost na našem odru. Prečitajte ga v oglašju, ki je na 3. strani v tej številki.

S to prireditvijo bo klub št. 1 dostojno in svečano proslavil spomin na moža, ki je po svojem epohalnem delu eden največjih v zgodovini človeštva, utemeljitelj znanstvenega socializma in vodnik iz sedanjega kaosa, krize, miserije in krivic v novo uredbo, ki bo vredna človeka in njegovega ustvarjalčevega dela.

Vprizorjeni bosta dve enodejanski v slovenskem in ena kratka v angleškem jeziku. O temi, "Karl Marx, njegovo delo in njegova dognanja" bo govoril Joško Oven. Sodelovalna bosta dva pevaka zbora in tamburalski zbor kluba št. 20 JSZ.

Klub št. 1 vabi slovensko in drugo jugoslovansko občinstvo, da se udeleži te spominke slavnosti prihodnje nedelje v dvorani SNPJ. Prične se ob 2:30 popoldne. Vstopnice so po 40c. Ves morebitni prebitek je namenjen v podporo Proletarcu. Odbor.

"Proletarec" potrebuje naročnikov

Warren, O. — Z zanimanjem čitam razpravo dopisnikov in upravnega odbora o vprašanju, kako ohraniti "Proletarca". Moje mnenje o tem je isto, kot o Prosveti. Kar list za svoje vzdrževanje in obstoj potrebuje, je DOVOLJ naročnikov. Prispevki v tiskovni fond Proletarca so potrebni, ker olajšujejo breme pri kritju izdatkov, toda lista ne RAZŠIRJLO. Število naročnikov ostane vedno ista in zopet je treba prikačiti na pomoč, in to vedno eni in isti.

Zato bi bilo po mojem mnenju u-mestnejše, da bi ori, ki prispevajo večje vsote, ali klubi, ki imajo prireditve v prid tiskovnega fonda Proletarca, svoje prebitke rajše obrnili ZA NAROČNINO, in sicer naj bi odbrali imena onih delavcev, katere smatrajo za dovolj razumne, da bi zapopadli in vjubili "Proletarca", in tem naj naroče list. Ko jim naročnina poteče, jo bo potem marsikdo obnovil in tako se bo število NAROČNIKOV IN ČITATELJEV VEČALO. Pridobiti Proletarcu VEČ naročnikov, razširiti njegovo cirkulacijo, to je najvažnejša naloga. Frank Modic.

Ne bilo bi pravilno, če bi kdo delal vtis, da JSZ ni nobenkrat imela potovalnih organizatorjev. V zgodovini zveze ji beležimo celo vrsto, ki so se temu poslu posvetili po nekaj mesecev in mnogi veliko dalj.

Poslednja leta je potoval za Proletarca in zvezo kadarkoli je utegnil Joseph Snoy. Njemu je treba dati priznanje, da je eden izmed najspretnjših agitatorjev, čemur je dokaz to, da se lahko vrača v ene in iste naselbine znova in znova in je vselej deležen sodelovanja ter uspeha.

Nad leto dni je bil na potovanju v Illinoisu, Indiani, v Ohio, Peni, New Yorku in Wisconsinu Anton Vičič. V zapadnih in vzhodnih državah je potoval za Proletarca in JSZ Anton Žagar in potem Frances Tauchar. Žagar je bil potovalni agitator vsega skupaj nad leto dni.

L. 1920 je potoval za Proletarca in JSZ iz Pacifika v vzhodne države Joško Oven. Skoro vsako leto je po par mesecev na agitaciji Charles Pogorelec, ki je bil potovalni agitator zveze tudi leta 1922. J. Oven je bil lani na govorniški in agitacijski turi v Penni in Ohio. Na predavateljskem potovanju je bila Anna P. Krasna. Fr. Zaitz je bil pred nekaj leti 6 tednov na predavateljski turi in agitaciji za JSZ v Ohio in Penni, in istočasno je preskrbeval tudi gradivo za Proletarca. Vršiti dva taka dela hkrati je naporno za kogarkoli.

Veliko je potoval kot govornik Etbin Kristan. Agitatorji in govorniki, ki so potovali v agitaciji za zvezo in Proletarca, so bili dalje Fr. Petrich, Ivan Molek, Frank Šavs, Frank Podboy, Josip Bratkovič itd. Zveza je torej to delo vršila na podlagi svojih moči in sredstev, kolikor je bilo mogoče v danih razmerah.

Kajpada, sugestij je bilo že mnogo, da bi imeli stalno na potovanju človeka, ki bi bil predavatelj, orator, agitator in organizator, vse v eni osebi.

Naloga naših potovalnih agitatorjev in organizatorjev je, da se vzdržujejo ali s svojimi sredstvi, ali pa dobe toliko naročnin, da jim stroške plača provizija. Le v izjemnih slučajih je zveza plačala vožnje stroške in nekaj za prehrano agitatorjem, ki so bili na govorniški turi. Ako bi danes kdo sugestiral, da naj pošljemo v naselbine organizatorja, ki bi imel omenjene sposobnosti, je treba govoriti tudi o vprašanju, kje dobiti denar, da se mu plača vožnja in poleg tega vsaj stroške za prehrano ter za obleko. In tudi če ne bi imel vseh teh sposobnosti, je treba istotako skrbeti, da ne bo brez dohodkov. Kolekte na naših shodih plačajo ponavadi komaj najemjino za dvorano, medtem ko morajo za druge izdatke sodrugi seči v žep.

JSZ bo skrbela, da bomo imeli na potovanju govornike, organizatorje in agitatorje, kolikor bo to največ mogoče. Ampak potrebno je, da pri tem vemo vsi eno resnico, ki je, da so potovalni agitatorji le mala pomoč delu, ki vedno in v vsakem slučaju odpade na sodrugi in somišljenike v naselbini. Močno socialistično gibanje je mogoče samo v tistih krajih, kjer vrše delo z vso resnostjo in iskrenostjo lokalni sodrugi.

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so šitate na bazi v polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Table with 2 columns: Name and number of subscribers. Includes Anton Jankovich, Cleveland, O. 14; Anton Zornik, Herminie, Pa. 13; Martin Rozic, Milwaukee, Wis. 11; John Langerhoef, Johnston, Pa. 8; Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill. 7; Frank Nagode, Sheboygan, Wis. 7; Leonard Alper, Milwaukee, Wis. 6; Leo Poljšak, Cleveland, O. 4; Anton Sular, Arma, Kans. 4; Neimenovan, Ambridge, Pa. 4; John Tancek, Girard, O. 3; Frank Hlrsich, Virden, Ill. 3; John Zornik, Detroit, Mich. 3; Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 3; Frank Ursitz, Sygan, Pa. 2 1/2; Peter Banich, La Salle, Ill. 2; Frank Martinjak, La Salle, Ill. 2; John Ban, Pittsburgh, Pa. 2; John Maticič, Luzerne, Pa. 2; Joseph Snoy, Bridgeport, O. 2; Anton Tratnik, Diamondville, Wyo. 2; Joseph Korsich, Detroit, Mich. 2; John Jereb, Rock Spring, Wyo. 2; Frank Augustin, Imperial, Pa. 2; Tekavec Marko, Canonsburg, Pa. 1 1/2; Frank Podboy, Parkhill, Pa. 1; Frank Rataic, Forest City, Pa. 1; Andrew Vidrich, Johnston, Pa. 1; Frank Boltezar, Pueblo, Colo. 1; Joseph Godina, Sharon, Pa. 1; Anton Zidanšek, Penna. 1; Louis Sterk, Krayn, Pa. 1; Jacob Bergant, Lisbon, Pa. 1; John Rak, Chicago, Ill. 1 1/2; Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 120 1/2 polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 108 1/2.

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbm Kristan.

(Nadaljevanje.)

Nekega dne je začela Benedeta, oprta s komecem ob sarkofag, govoriti o Dariju, katerega doslej ni nikoli omenjala. Oj, kako skromno in skesanost se je revež obnašal izza onega brutalno blaznega prizora! Najprej je odšel za tri dni v Napulj, da bi skrli svoje osramočenje. Pravili so, da je Tonietta, ljubeznivo dekletje z belimi rožami, ki se je blazno zaljubila vanj, pohitela tja za njim. Odkar se je vrnil v palačo, se je izogibal priliki, da bi bil sam s sestrično in le ob pondeljkih zvečer se je shajal z njo. Tedaj jo je gledal z vdanim obrazom in njegove oči so prosile za odpuščanje.

"Včeraj sem ga srečala na stopnicah," je pripovedovala. "Dala sem mu roko, in tedaj je razumel, da nisem več huda nanj. Bil je zaradi tega zelo srečen. . . Kaj hočete, gospod abbe? Človek ne more dolgo ostati strog. In razumtega se bojim, da se mu ne pripeti kaj zlega od te ženske, če bi preveselo živela, da bi se omamil. Vedeti moram, da ga vedno ljubim, da vedno čakam nanj. O, moj je, le moj! Takoj bi bil za večno tukaj v mojem objemu, če bi smela reči le besedico. Ali z našo zadevo je slaba zelo slaba!"

Obmolnila je; dvoje velikih solz ji je prišlo v oči. Pravda zaradi razveljavljanja zakona se navidezno res ni nikamor genila, ker so nastale vsak dan nove zapreke.

Piera so zelo genile solze, ki so bile pri njej tako nenavadne. Včasih je sama priznavala s mirnim smehljajem, da se ne zna jokati. Ali srce se ji je omeščalo; trenotek je slonela kakor uničena ob sarkofagu, zraslem z mahom in napol razjedjenem od vode, v tem ko je čisti vodni curek z jasnimi glasovi flavte padal iz odprtih ust tragične maske. Ali v duhovniku se je nenadoma dvignila misel na smrt, ko je videl, da se je hotela ona, mlada, in lepoti se zarača, zgruditi ob tem marmornem sarkofagu, na katerem so v divjem bakhalanu za ženami se počedeči favni razglašali vsegamogočnost ljubezni, katere simbol so stari radi vklesavali v grobove v dokaz večnega življenja. Lahka, vroča sapa je vzela skozi solnčno, samotno vrtno tišino in je prinašala s sabo opojne dišave oranž in tobire.

"Človek je močan, če ljubi," je mrmral Pierre.

"Da, popolnoma prav imate," je nadaljevala že zopet s smehljajem. "Resnično sem otročja. . . Ali tega ste krivi Vi in Vaša knjiga. Razumem jo le tedaj, če trpim. . . Ali kljub temu napredujem, kajne? No dobro, ker hočete, naj bodo torej vsi reveži

moji bratje, in vse žene, ki trpe bolečine, moje sestre."

Navadno je Benedeta prva zapuščala vrt in se vračala v sobo; Pierre je ostajal sam, in včasih je popolnoma pozabil na čas pod lavoriko v lahki ženski dišavi, katero je zapuščala Benedeta. Zmeden je sanjal o sladkih in žalostnih rečeh. Kako trdno je življenjske ubogih bitij, ki jih mori večno hrepenenje po sreči! Vseokrog njega je postala tišina še večja; velika, stara palača in s travo zaraslo, od mrtvega portika obdano dvorišče, kjer so razpadale marmorne najdbe, brezročni Apolo in odlomljeni životi Venere, is spalo svoje težko spanje razvalin. Grobne tihoote ni motilo nič drugega kakor od časa do časa nenaden ropot kakšne prelatovske kočije, ki je pripeljala kardinalu obiskovalca.

Nekega pondeljka zvečer so bili v salonu done Sarafine okrog četrta na enajst le še mladi ljudje. Monsinjur Nani se je le prikazal, da je zopet izginil; kardinal Sarno je pravkar odšel. Poleg kamina na svojem navadnem prostoru je sedela dona Sarafina sama; kakor navadno je ostala ob strani in njene oči so strmele na prazni prostor odvetnika Morana, ki se nikakor ni več pokazal. Pred kanapejem, na katerem sta sedeli Benedeta in Celija, je stal kramljajoč in smejoč se Dario, pa abbe Pierre in Narcisse Habert. Ta se je že nekoliko minut zabaval tako, da je dražil mladega kneza; trdil je, da ga je našel v družbi jako lepega dekleta.

"Ali, dragi moj, nikar se ne branite, saj je resnično krasna. . . Šla je poleg Vas in zavila sta v samotno ulico, če se ne motim v Borgo Angelico. Iz diskrecije Vama nisem dalje sledil."

Dario se je smehljaj brez zadrege, kakor srečen človek, ki se ne more odreči svojemu strastnemu kultu lepote.

"Gotovo, gotovo, saj nič ne tajim. Jaz sem bil. . . Le da je ta reč drugačna, kakor mislite. . ."

Obrnil se je do Benedete, ki se je tudi smehljala brez sence kakega ljubosumnega nemira. Nasprotno je bila videti vzradoščena zaradi očesnega užitka, ki ga je imela za trenotek.

"Saj veš, za tisto ubogo deklico gre, ki sem jo bil pred približno šestimi tedni vso obliko s solzami. . . Da, tista, delavka, ki je tako plakala, ker je izgubila delo, in ki je rdeča kakor rak tekla pred menoj, da me povede k staršem, ko sem ji hotel dati liro. . . Saj se spominjaš, Pierina!"

"Gotovo, Pierina."

"Pomislite torej, poslej sem jo videl trikrat ali štirikrat na ulici. In res je: Tako izredno lepa je, da se vsakikrat ustavim in govorim z njo. . . Zadnjič sem jo tako spremlil do nekega tovarnarja, ali dela zopet ni dobila, pa se je zopet razjokala. Duše mi, poljubil sem jo, da bi jo malo potolažil. . . Eh, vsa je odrevenela, a bila je srečna, tako srečna!"

Vsi so se zdaj smejali tej povesti. Celija pa se je prva pomirila.

"Dario," je rekla z jako resnim glasom, "ona Vas ljubi, saj veste. Človek ne sme biti tako malopriden." (Dalje prihodnjič.)

DVE UNIČEVALNI SILI

V južni Californiji je napravil prošli teden potres ogromno škodo. Posledice njegove uničevalne sile vidite na tej sliki. Mnogo ljudi je bilo ubitih in tisoče poškodovanih. V Aziji pa ruši kitajska mesta japonski imperializem snako kakor je rušil potres poslopja v južnokalifornijskih mestih. Izgube življenj, ki jim povzročajo človekova uničevalna sila, so veliko večje, kot izgube v govednjih ali potresih.

Tiskovni fond "Proletarca"

Za pokritje dolga tiskarni za tisk Proletarca so prispevali:

- III. izkaz.
- Canonsburg, Pa. Klub št. 118 JSZ \$5.00.
- Strabane, Pa. Frank Pelhan \$1.00.
- Sharon, Pa. Nabrano v veseli družbi \$1 (poslal Jos. Godina).
- Chicago, Ill. Neimenovan \$1; Anton Andres 65c, skupaj \$1.65.
- Ambridge, Pa. Neimenovan \$1.10.
- Duluth, Minn. John Kobi 60c.
- Moon Run, Pa. Jack Mahoni 50c.
- Imperial, Pa. Frank Augustin 50c.
- New York. Nekdo iz dežele 50c.
- Witt, Ill. Luka Podbregar 35c.
- St. Louis, Mo. Frank Roseman 25c.
- Boone, Colo. Mike Pogorelec 25c.
- Rice's Landing, Pa. Anton Zorich 25c.
- Painesville, O. Paul Chesnik 25c.
- Waukegan, Ill. Neimenovan 20c.
- Midway, Pa. John Nagode 20c.

Skupaj v tem izkazu \$13.85. Prejšnji izkaz \$128.52, skupaj \$142.42.

Predstava dobro uspela

Sheboygan, Wis. — Igra "Trije vaški svetniki", katero je vprizoril dramski odsek tukajšnjega kluba JSZ dne 5. marca, je v vseh ozirih nepričakovano dobro izpadla. Dvorana je bila polna in občinstvo je bilo s predstavo prav zadovoljno. Klub izreka priznanje igralcem, ki so se potrudili za dobro vprizoritev in svoje vloge vsi apretno izvedli. Dalje se zahvaljuje razprodajalcem vstopnic in vsem, ki so na kakršnekoli način pripomogli k uspehu, bodisi posameznikom kot časopisom, ki so nam bili na razpolago za oglaševanje predstave.

Frances Skrube, tajnica kluba št. 235 JSZ.

Popravek

V članku "Nekaj stavkov o poverjeništvu JRZ", priobčen v Proletarcu z dne 16. marca, je pomotoma označeno, da je Kasparyeva banka, ki je v likvidaciji dosedaj izplačala vlagateljem 5%. Pravilno bi se moralo glasiti 10 odstotkov.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS AT 3724 W. 26th Street
1:30—3:30—6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212.
at 1858 W. 22nd Street
4:30—6:00 p. m. daily.
Tel. Roosevelt 1695
Wednesday and Sunday by appointments only.
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Rockwell 9200.

Vabilo "Napreja"

Milwaukee, Wis. — Soc. pevski zbor "Napreja" vabi vse rojake v Milwaukeeju in okolici na domačo zabavo, ki jo priredi v soboto 25. marca v S. S. Turn dvorani. Vstopnina je samo 25c. Okusna večerja bo prosta. Plesalcem bodo svirali Heggijevi tamburaši.

Zabave bo dovolj za vsakega. Da boste zadovoljni, vam jamči pripravljajni odbor.

Suhaški Utah in pivo

Utah je suhaška država, toda legislatura je v svojem zadnjem zasedanju sprejela zakon, da pivovarne v nji lahko obratujejo pod pogojem, da bi vse pivo prodajale izven države, toda Utah bi kolektala poseben davek na pivo. Zakon bo veljaven le, ako zvezni kongres pivo legalizira.

Ali ste si že naročili Proletarčev prvo majsko revijo "Majski Glas?"

Prehlad vzrok pljučnice
Obramba proti njemu je čisto drobovje. Držite odvajalne organe v redu! Odstranite zastrupljive snovi iz telesa. Jemljite
TRINERJEVO GRENKO VINO

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. Narednina: \$4.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na tri mesece.
Naslov: 540 Junona Ave. MILWAUKEE, WIS.

Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.
Tel. 1475.

"New Leader"
anglički socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Narednina: \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje anglički socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga šita. Narednina si ga tudi vi. Narednina namj sprejema "Proletarcu".

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Narednina: 4 dnevnik

"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva. Deset članov (ke) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Klub Št. 1, JSZ, CHICAGO, ILL.

Spominska priredba k 50-letnici smrti Karla Marxa
V NEDELJO 26. MARCA 1933
v dvorani SNPJ, 2657 S. LAWDALE AVE.

Prebitek namenjen v tiskovni sklad "Proletarca" PRICETEK OB 2:30. VSTOPNINA 40c.

SPORED.

- INTERNACIONALA svira tamburaški zbor kluba št. 20 JSZ pod vodstvom S. Bojanoviča.
- Pomen delavskega tiska, govori Charles Pogorelec.
- Igra iz življenja v slovenskih nasebinah

"ZA NARODOVE ŽULJE"

Priredil Frank Zaitz.

O SE BE :

- PETER HREN, hišni gospodar John Hujan
- AGATA, njegova žena Mary Andras
- BLAŽ JAGODA Anton Medved
- JOHN KOS Joseph Gerbajz
- GEORGE GLAVAN } varovalci { Anton Garden
- VINKO KRŽE Vinko Ločniškar
- MRS. KRŽE Anna Miško
- PAVLE CEFERIN, godec Mike Zorko
- SIMON BRADAC, "filozof" Anton Andras
- IVANKA ROJC, agitatorica Angela Zaitz
- POHAJKOVALCI, ki igrajo karte, pijejo in pojejo.

- LABOR (By BudMcKillups) Recitation by Frank Sodnik
- Tamburaški zbor kluba št. 20 JSZ.
- Nastop soc. pevskega zbora "Sava" pod vodstvom Jakoba Muha. a) Socialistična korščnica. b) Dani se.

DRUGI DEL :

- Tamburaški zbor kluba št. 20 JSZ.
- Karl Marx, njegovo delo in njegova dognanja govori Joško Oven
- A One Act Play in English

"THEY FOUND THEMSELVES"

CHARACTERS :

- JOHN ROGERS, laborer Johnny Rak
- MARY, his wife Alice Artach
- Time: Present. Place: In a worker's home who had lost his job.
- Tamburaški zbor kluba št. 20 JSZ.
- Jugoslavansko delavstvo in Karl Marx govori George Maslach
- Drama v enem dejanju

"KRST REVOLUCIONARJA"

Spisal Joško Oven.

O SE BE :

- JULES JUNOT Joško Oven
- MARCEL, njegov sinček Emil Kmetec
- MARIE, njegova žena Mary Oven
- PASQUALE RITTI John Olip
- JEAN VAILLANT, begunec Louis Beniger
- PRVI OROŽNIK Johnny Rak
- DRUGI OROŽNIK Johnny Kochevar
- Vrši se spomladni leto 1883 v malem stanovanju v rue des Martyrs v Parizu

- INTERNACIONALA, poje češki pevski zbor "Karl Marx" pod vodstvom F. Kubine. Režiserji iger po vrsti sporeda Fr. Zaitz, John Rak in Joško Oven. Masker Filip Godina. Anouncer Donald J. Lotrich. Spored uredil Frank Zaitz.

Po končanem programu plesna zabava v obeh dvoranah. V gornji bo igral J. Kochevarjev orkester.

Smola kapitalista Mejača

(Nadaljevanje.)

Teta ga je odgrnila, tudi ona je bila v skrbeh.

Ob enajsti uri pa, ko se je teta Jana ravno zopet obrnila k njemu, je skozi okno nekdo posvetil z ročno svetiljko. . . . Posvetil je ravno na posteljo, potem pa kriknil. Gospod Petelin se je zavedal tega glasu in bliskovito zlezal nazaj pod odejo.

Ona! Žena! Tako mu je pošepetal nekdo. Izsledila te je! Kdo me je izdal? Je pomislil gospod Petelin. Pismo tete Jane? Seveda je ves trepetal, in ko bi ga ne bila teta v strahu tako stiskala k sebi, bi bil že davno padel s postelje.

"Pusti me, pusti me," je stokal, menda je hotel ubežati. Dve minuti kasneje se je pojavila na čudežen način v sobi gospa Berta Petelin, babica po poklicu.

Teta Jana, misleča, da gre za pretkan roparski napad, bolestno zastoče.

"Ali vam je treba kake po-

Potem je planila k njej in jo totkla. Ampak teta Jana je ostala mirna in se kljub temu ni mogla prebuditi iz omotice. Odleglo ji je šele naslednje jutro. Po divjem prekanju, ki so ga bili deležni v izobilju tudi sosede — sta proti poldnevno odšli skupno na lov za ubeglim brezvestnežem.

"Daleč ne more biti," je rekla teta Jana.

Pa ga ni bilo, nikjer ga ni bilo in ko sta se vrnila in je hotela pobrati babica čevlje, hlače in suknič svojega moža — tudi tega ni več bilo. . . . Ej, ta gospod Petelin! Kdaj se je bil le vtihotapil v sobo? Pretkan pa je res! Gospa Berta Petelin je odšla brez moža in brez njegovih hlač. . . . Bigamije pa je bilo konec.

8. Kako je odpravila Silva?

Čas beži — gospa Silva se debeli. . . .

Peter Mejač je vesel. Vsega se veseli, česa pravzaprav najbolj, še sam ne ve. Seveda tudi to, da je našlo njegovo pismo babico Berto o pravem času, tudi to ga veseli. Prejel je od nje tudi pismo zahvala. Le nekaj, le nekaj ne more biti v redu. Danes zjutraj je zopet videl, kako je bilo Silvi slabo. Uboga Silva! Celo bruhalo je. Od česa naj bi le to bilo? Peter Mejač ji svetoje, naj preneha z odebilno kuro.

"Sedaj si že dosti debela," ji reče, "kar prenehaj!"

"In misliš, da se debelim res samo zaradi kure?"

"Hm, kajpada! Od česa pa?"

"Ali si ti o zdravniških izpričevalih, ki si jih bil predložil onkrat sodišču popolnoma uverjen?" je skoro predrzno vprašala ona.

(Dalje prihodnjič.)

printing by ATLANTIC PRtg. & Pub. Co. 2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill. Tel. Lawndale 2012

Priredbe

APRIL. JOHNSTOWN, PA. — Vred pone-rečbe ene igralke je veselica in igra dr. št. 600 SNPJ določena na 1. aprila 1933, za nedoločen čas odložena. Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo podporni in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinje, zahtevajte v trgovinskih kruh in naše pekarni.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1982.
Priredba in okrasna domača jedila. Cena zmerna. Postrežba točna.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE **NARODNA TISKARNA**
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angličkem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovine.

A Black Saturday For Capitalism

The day of the inauguration of President Roosevelt is likely to go down in history as Black Saturday. While the ceremonies were in progress a bank holiday in one form or another was effective in most of the states. On Monday came the proclamation of the President ordering a four-day bank holiday throughout the nation, the executive acting under a sweeping war-time act of 1917. The order also placed an embargo on the withdrawal of gold and silver for export or domestic use for four days, authorized the use of scrip and the receipt of new deposits and their withdrawal without restrictions. This financial prostration piled upon the industrial depression has brought American capitalism to its lowest level since it plunged into the ditch nearly four years ago.

The inaugural address of the President was in part a veiled criticism of the policies of the old administration. It was a unique performance. Moreover, the speech correlated with the psychology of millions of workers, farmers, business men, professional men and even many of the bigger capitalists with large holdings. It was directed to the powerful bankers. Considering the depression he said: "Primarily, this is because the rulers of the exchange of mankind's goods have failed through their own stubbornness and their own incompetence, have admitted their failure and abdicated. Practices of the unscrupulous money changers stand indicted in the court of public opinion, rejected by the hearts and minds of men . . .

"Stripped of the lure of profit by which to induce our people to follow their false leadership, they have resorted to exhortations, pleading tearfully for restored confidence. They know only the rules of a generation of self-seekers. They have no vision, and when there is no vision the people perish. The money changers have fled from their high seats

in the temple of our civilization. We may now restore that temple to the ancient truths."

Not since Andrew Jackson waged war against the United States Bank and destroyed it has any President lashed the bankers but here the analogy ends. Jackson also added a direct appeal to the "farmers, mechanics and laborers" to overthrow the bank. Roosevelt made no such appeal, but it no doubt satisfied workers, farmers, professional men and even many of the big capitalists. Why the latter? Because ruling imperial finance in the past thirty years has demoted even powerful industrial capitalists to second rank in the capitalist system.

Big business received only minor criticism, the implication of the address being that the bankers alone are responsible for the miserable breakdown of the system. That they have been stupid and avaricious is true, but it does not follow that if they had been wise and considerate there would have been no depression. In England, Canada and many other countries the bankers have been less avaricious and more intelligent and yet the capitalist system in those nations is also in the doldrums. These facts should be kept in mind, for exclusive concentration upon the crimes and stupidities of the bankers only diverts attention from the fundamental character of capitalism.

There was not a sentence in the address that probed the depths of the disease from which capitalism is suffering. Socialists did not expect any. The President's party is in the hands of high capitalist kings just as the Republican Party is. No one would accuse either party of differing in any essential with the other. Both rest their claims for support on the assumption of the fundamental soundness of the whole capitalist system. President Roosevelt did not question that soundness.

Back of production and distribution, commerce and

banking, lies the glaring fact that these great economic and financial agencies are in the hands of powerful groups. Farmers and workers are dependent upon these groups and the only concern of the latter is profitable gains from their holdings. If the profits and dividends cannot be obtained the useful labor of the wage workers and the useful products of the farmers become a drug in the market.

The capitalist class cannot effect the sale of commodities which workers are willing to produce; therefore, the workers cannot produce what they are willing to consume. So there is a deadlock between the owners of the means of production and the workers who need access to them. This paralysis in the basic economic foundation of society spreads like a poison through all other phases of economic life, through commerce, exchange, banking and agriculture. Give us "honest" bankers and that poison will continue to seep into every niche of the capitalist structure and bring about a stoppage.

Why is this not recognized? Because its frank recognition would lead to the logical conclusion that the whole system of capitalistic economy is no longer workable. That admission would ring the death knell of capitalism, require the elimination of the bankers and owners of industry, and make necessary the nationalization of industry and the banks. This would break the fetters in which production and distribution are bound, open the gates of employment, and the masses, no longer subject to the will of a profiteering class, would be masters of the industrial powers that run wild and then plunge into the ditch. This is the Socialist answer to the problems presented by the depression.

Socialists must keep their heads in these trying times, stand by their program and philosophy, maintain discipline, go to the masses with a fervor and earnestness never before displayed, and be prepared to act intelligently in any emergency. Important responsibilities may come to us in various localities because of stupid officials lacking knowledge of what to do. Our philosophy is our guide; let us not forget it in any crisis."
—The New Leader.

Clear as Mud

Teacher—William, your essay is very good, but it is the same as Robert's. What shall I conclude from that?
Pupil—That Robert's is very good, too.—Punch.

THERE IS A HELL BY WILLIAM ALLEN WARD

There is a hell . . . across the street
Where gray walls hide two weary feet;
There was no milk—a baby's cry,
A tired mother—hear her sigh?
A dingy room—outside the sleet!

The preacher shouts: "In hell there's heat!
In judgment God you'll have to meet!" . . .
That damning preacher told no lie.
There is a hell—

Across the street—in dark retreat;
There is no food, no bread, no meat,
Yes, preacher, men and babes must die—
Food jobless fathers cannot buy—
Dig deep their graves, and make them neat;
There is a hell!

Motor City News

Progress is being made for the final staging of R. U. R. (Rossum's Universal Robots) at 437 Livernois, April 2, at 3 P. M. All those who read this article and are able to attend are also urged to invite their friends to this play which brings out another one of the problems that confront the worker. The play is being presented by capable young Slovene comrades and will be one of the best plays ever yet staged in Detroit by any Slovene group. All we need is a large audience. Admission is very reasonable—35 cents in advance and 40 cents at the door.

Meetings of our English section 114 will now be held every second Friday of the month. This will give all our comrades a better chance to attend our meetings.

The following resolution was adopted at a joint meeting of the English Sections of branches 114 and 115, on March 8, 1933:

Whereas due to the economic crisis, Proletarec was forced from eight pages to four pages, thus giving the Slovene readers less than three pages of reading material.

Whereas a large number of our subscribers are complaining that there is not enough Slovene reading material in the Proletarec.

Whereas the English page is mostly composed of copy work and most of the English Section readers read that material in other papers.

Be it resolved that English page be discontinued until the Proletarec is again published on eight pages and that only articles on activities of the English Sections of JSF sent in by members be published.

Matthew M. Klarich, Detroit, Mich.

Detroit Comrades To Stage R. U. R. Sun. April 2.

On April 2nd English Branches 114 and 115 will present R. U. R., the modern European and American success, by Karl Capek, Bohemian playwright, at the Slovene Workers Home, 437 Livernois St. Something new and something very modern is promised in the way of stage settings. Being a play of the future the settings afford many opportunities for futuristic design. Those who attend will undoubtedly witness an unusual production in Detroit Slovene dramatic ventures.

The story of the play itself is an exposure of man's position today in a world of advanced machinery and unemployment. It unfolds the tragic downfall of a small group of men who have become vastly rich by selling improved robots to the world. The improvements are furthered and the cost of them is reduced so that from all parts of the world they are bought.

Relieving that robots possess souls, a young woman approaches this group of men and appeals to them to give robots human rights. This marks the beginning of trouble; the entire group of men fall in love with her and go to unusual lengths to please her.

Socialized Healing

The time is unquestionably coming when doctors in general will be hired by the public and the healing art will in general be practiced as a public function, just as education is mainly a public function now.

This will not mean that private healing will be abolished, any more than private schools are abolished. Any practitioner of any line of healing who wants to continue in private practice will be as much at liberty to do so as any teacher or organization is at liberty to give private instruction.

But, just as the populace is not forced to depend upon private schools at the present time, so the time will come when no one will be forced to go to private healers, but these services will be supplied by the public for all who want them.

Then the days of outrageous fees for specialists, the days of unnecessary operations and the days of fee splitting will be over.

Doctors need not take umbrage at our implication that these things are happening, for we get our information from doctors in good standing. It

is a part of capitalism. The competitive system, with its greed and its vicious incentives, lays its corrupt hand upon every phase of private industrial and professional life.

Health departments and public hospitals are already doing splendid work. They need but to be expanded until they make healing and preventive service available to all who wish them.

We use the term "healing" rather than "medicine" because "medicine" means drugs to most people. It has more than one meaning. It does mean drugs, if so used, but it also means the science and the art of preventing and curing disease.

The chief obstacles in the way of socialized healing are: 1. The private interests of specialists. 2. Inertia. 3. The antagonism of the different schools of healing against each other. It will require compromise, tolerance and statesmanship to overcome these obstacles.

J. F. Baldwin, M. D., of Columbus, Ohio, has written a pamphlet on "State Medicine" which shows that more doctors are favorable to socialized healing than we had thought; also that, with the exception of a comparatively few who have lucrative practices, most doctors would be better off working on salary than in private practice.

—The Milwaukee Leader.

Amid the clamor of the masses for bread, the catastrophic ruins of the earth, the calamity brought about by bank failures, the collapse of industry, the reign of terror of Fascism in Germany, Austria, Italy, etc., the roars of cannon and guns in Asia and South America, liberty loving comrades and workers everywhere are endeavoring to steer the course of the ship destiny thru all the troubled waters. Although disheartened, discouraged, disillusioned and disowned they are battling against great odds, against reaction, against a complete slavery of the masses. We cannot conquer alone. We need help if we are to succeed. Now, more than at any other time; now, greater than ever before; now, we need action a strong Socialist Party to stem the tide and stop the onslaught of reaction. The call has been issued. Heed it now! Build our Federation. Strengthen our press. Lend your service.

Dictatorship means terror and tyranny. We must never let it come. We pride our democracy too greatly. We have struggled and labored too long to wipe it out with one stroke. Workers must not be swept off their feet with sentimental expressions. The bosses didn't feel sentimental when they could no longer make profits of our products. To the street they sent us. Don't let their spokesmen strangle you with pitiful words, now. Don't expect them to throw their machinery out to give us jobs. They won't. They oppose government banks, the shorter workday and workweek; they oppose unions, labor groups; they continue to cut wages and help. So, don't expect anything good from them and you won't be disappointed. If anything, the routine of the past four years shows plainly that they want to crush you, you the worker, the creator. It is not too late yet to stem the tide. Get going, now!

I tried a little soliciting for the "May Call", the special May issue of Proletarec, and have succeeded in interesting a few of our younger folks to subscribe. If each of us in the Federation would secure or pay for ten subscriptions we could print 12,000 copies and this would enable us to get the full value out of the magazine. Some of you may not be able to obtain ten subscribers. Perhaps you can secure a few dimes for the sustaining fund and some other member would go over the quota to make up. Why not set a quota and work on obtaining it. Try it and see what success you will have. You don't know your own ability or quality until you try them out.

Milwaukee Socialists have come through again. In the primary elections held March 14, 1933, every Socialist candidate was returned victor and most of them made great gains over their last primary vote. On April 4, these good people will mix again with their non-partisan opponents and it is hoped that they will come out on top.

While we read of Milwaukee's success we received the report of the National Executive Committee of the Socialist Party to learn that our party has made a substantial growth during the first two months of 1933 as compared to the same period of 1932. Even though disastrous news pour in to us from Europe we are progressing. But our progress could be and must be multiplied several times. So to the front comrades!

Lagging in the rear will bring you nothing. We must be strong to command respect.

Mayor Cermak's will was filed and according to the will he was worth only a humble \$250,000. We don't care about his humble \$250,000, but a reliable source has informed us that his estate at the very minimum was \$5,000,000 and it is probable that it was as high as \$10,000,000. They have so arranged, so that the people would not know how much money he was able to accumulate, thru fair means or foul, while in public office. However, they did disclose that the Mayor possessed three homes, one in Chicago, another in Antioch, and a third in Miami, Florida. Of course, they were all cheap shacks, the kind that you and I live in?

It is the sacred duty of every local comrade to attend the "Variety Program" commemorating the 50th anniversary of the death of Karl Marx, Sunday, March 26, at the SNPJ Hall. It is remarkable how the teachings of Marx have stood every severe test and how he stands out today as the one remaining road to freedom for the workers. All workers should interest themselves enough to attend and thereby help the sustaining fund of Proletarec because the net profit is intended for that fund.

Shall The Elephant Come Back?

Herbert Hoover expects the Republican party to come back into power in 1936, and apparently he expects to lead it. The American people have done just such stupid things before, and there is no guarantee that they will not do it again unless in the meanwhile they become educated to the point where they will know better. There is no one but the Socialists to do the job of educating them.
—T. M. L.

The English Page Should Remain

I have noticed the various pro and con arguments on abolishing the English Page of the Proletarec and would like to add my little bit. I am heartily opposed to any elimination of the English page. It seems to me that the English page fills a distinct need among those of the Foreign extraction among the Slovenes who like to and can read English. Many of our comrades and sympathizers cannot afford to subscribe to the various papers published in English and the English page in the Proletarec gives them that opportunity, with the paper at the same time in Slovene. I myself, not being able to read Slovene (yet), read with interest the English Page which contains news and articles of interest to all Socialists and sympathizers. I probably could write a booklet on the many reasons why the English page should remain, but will content myself with the above. PLEASE, DO NOT ABOLISH THE ENGLISH PAGE. I like it. — Ben Larks, state secretary, Chicago, Ill.

The largest American fortunes were founded on commercial trickery. And this nation is controlled by the big fortunes. Therefore—well, figure it out for yourselves.

DRAWN BY JERGER.

The New Congress views this prolonged depression as still a very "grave situation".—News note.